

ЗИГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою університету

Протокол № 10 від
«11» червня 2025 р.

ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї ТА ПОДРУЖЖЯ

СИЛАБУС

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність: С4 Психологія

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: обов'язкова

Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Екзамен (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>3</u>	<u>5</u>	<u>40</u>	<u>20</u>	<u>60</u>	<u>120</u>	<u>5</u>

1. Загальна інформацію про викладача (лектора, асистента).

Микола Максимов

Доктор психологічних наук, професор кафедри психології ЗФУУ

Контактна інформація: e-mail: mykola.maksymov@usfu.edu.ua

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

На вивчення навчальної дисципліни «Психологія сім'ї та подружжя» відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Вивчення здійснюється протягом 8 семестру на 4-ому курсі навчання.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Для успішного засвоєння дисципліни «Психологія сім'ї та подружжя» студентам необхідно володіти знаннями з таких предметів:

Пререквізити:

- Психологія особистості – розуміння структури та індивідуальних особливостей особистості.
- Вікова психологія – знання про закономірності психічного розвитку на різних етапах життя.
- Основи міжкультурної комунікації в психології — дисципліна спрямована на вивчення психологічних механізмів взаємодії між представниками різних культур та формування навичок толерантного й ефективного спілкування.
- Основи демографії — дисципліна досліджує закономірності демографічних процесів, структуру та динаміку населення, а також їхній вплив на соціальні й психологічні явища.

Постреквізити:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та практиках:

- Переддипломна практика — є завершальним етапом професійної підготовки, що інтегрує теоретичні знання та практичні навички у реальних умовах діяльності психолога.
- Кваліфікаційна робота — являє собою самостійне науково-практичне дослідження, яке демонструє професійну компетентність та готовність до незалежної психологічної діяльності.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Психологія сім'ї та подружжя» є комплексним курсом, що охоплює теоретичні та практичні аспекти функціонування сімейної системи, закономірності розвитку подружніх взаємин та їхній вплив на особистість. Її предметом є психологічні механізми формування та підтримки сімейних стосунків, а також проблемні ситуації, що виникають у процесі

життєвого циклу сім'ї. Формування у студентів знань і практичних навичок, необхідних для аналізу, діагностики та корекції сімейних і подружніх відносин. Завдання курсу полягають у вивченні етапів розвитку сім'ї, типології подружніх стосунків, соціокультурних чинників, кризових ситуацій та дисфункцій сімейної системи.

Особлива увага приділяється питанням батьківства, дитячо-батьківських взаємин, проблемам узалежнення та насильства, а також психологічним наслідкам розлучення. Практична спрямованість дисципліни полягає у розвитку умінь консультивання, психодіагностики та психотерапевтичної підтримки сімей, що дозволяє майбутнім психологам ефективно працювати з подружжям і сім'ями у різних соціальних та культурних контекстах. Очікуваним результатом є здатність студентів аналізувати сімейні взаємини, визначати причини конфліктів і криз, пропонувати шляхи їхнього подолання та здійснювати психологічний супровід, що забезпечує гармонізацію сімейних стосунків і сприяє соціальній стабільності.

6. Призначення навчальної дисципліни.

Дисципліна «Психологія сім'ї та подружжя» має на меті забезпечити студентів системними знаннями про закономірності розвитку сімейних і подружніх стосунків, їхній вплив на особистість та соціальну адаптацію, а також про психологічні механізми підтримки сімейної гармонії. Її призначення полягає у формуванні професійної компетентності майбутніх психологів у сфері дослідження, діагностики та корекції сімейних взаємин. Курс спрямований на розвиток умінь аналізувати соціокультурні чинники, що визначають якість сімейних відносин, виявляти причини конфліктів і криз, розробляти стратегії їхнього подолання та здійснювати психологічний супровід сімей у складних життєвих ситуаціях.

Особливе значення дисципліна має для підготовки фахівців, здатних працювати з проблемами батьківства, дитячо-батьківських взаємин, дисфункцій сімейної системи, узалежнення та насильства, а також із психологічними наслідками розлучення. Таким чином, призначення курсу полягає у поєднанні теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для професійної діяльності психолога у сфері сімейної та подружньої психології, що забезпечує гармонізацію стосунків і сприяє соціальній стабільності.

7. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про закономірності розвитку сімейних і подружніх стосунків, їхній вплив на особистість та соціальну адаптацію, а також набуття знань і практичних навичок щодо психологічної допомоги сім'ї у кризових ситуаціях.

8. Завдання вивчення дисципліни

Завдання вивчення дисципліни «Психологія сім'ї та подружжя» полягають у забезпеченні здобувачів вищої освіти знаннями та практичними навичками щодо процесу надання психологічної допомоги сім'ям.

Основні завдання:

- Теоретичне засвоєння — ознайомлення з основними концепціями, моделями та підходами до вивчення сімейних і подружніх відносин.
- Аналіз розвитку — дослідження закономірностей становлення сім'ї, етапів її життєвого циклу та психологічних особливостей подружніх взаємин.
- Вивчення криз — розгляд типових проблем і конфліктів у сімейних системах, їхніх причин та наслідків для психічного здоров'я.
- Формування навичок — розвиток умінь консультування, психодіагностики та психокорекції у сфері сімейної психології.
- Професійна підготовка — забезпечення готовності майбутніх психологів до практичної роботи з сім'ями та подружжями у різних соціальних і культурних контекстах.

8.1. У результаті вивчення навчальної «Психологія сім'ї та подружжя» здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- Охарактеризувати основні функції сім'ї та їхнє значення для розвитку особистості.
- Назвати етапи життєвого циклу сім'ї та закономірності її розвитку.
- Зазначити типи подружніх стосунків і чинники їхньої гармонізації чи конфліктності.
- Опишіть соціокультурні чинники, що впливають на сімейні взаємини.
- Перелічити основні дисфункції сім'ї та причини їх виникнення.
- Розкрити психологічні наслідки криз сімейного життя, узалежнення та насильства.
- Сформулювати принципи психологічної підтримки та консультування сімей.

Уміти:

- Аналізувати сімейні та подружні взаємини з урахуванням соціокультурних і психологічних чинників.
- Виявляти причини конфліктів, криз та дисфункцій у сімейній системі.
- Застосовувати методи психодіагностики для оцінки сімейних стосунків.
- Запропонувати стратегії психологічної допомоги сім'ям у кризових ситуаціях.
- Використовувати комунікативні та психотерапевтичні техніки для гармонізації взаємин.
- Формулювати рекомендації щодо профілактики узалежнень, насильства та руйнівних моделей поведінки у сім'ї.
- Здійснювати психологічний супровід сімей у процесі розлучення та після нього.

9. Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Психологія сім'ї та подружжя» складається з двох змістовних модулів:

Змістовний модуль 1. Основи психології сім'ї та подружжя

Тема 1. Поняття сім'ї та шлюбу: соціально-психологічні аспекти та функції

Сім'я та шлюб є фундаментальними соціальними інститутами, що забезпечують відтворення суспільства, передачу культурних цінностей та формування особистості. У психології вони розглядаються як системи взаємодії, де поєднуються емоційні, комунікативні та рольові аспекти. Шлюб виступає формою соціального договору, який регулює взаємини між партнерами та визначає їхні права й обов'язки. Сім'я виконує низку важливих функцій: виховну, емоційно-підтримувальну, соціалізаційну, економічну та рекреаційну.

Особливе значення має її роль у забезпеченні психологічної стабільності та розвитку особистості, формуванні ціннісних орієнтацій і моделей поведінки. Аналіз соціально-психологічних аспектів сім'ї та шлюбу дозволяє зрозуміти механізми їхнього впливу на індивіда та суспільство загалом.

Тема 2. Етапи розвитку сім'ї: життєвий цикл та його психологічні особливості. Закономірності розвитку сім'ї як системи

Життєвий цикл сім'ї охоплює послідовні етапи — створення шлюбу, народження та виховання дітей, період зрілості й старіння, кожен із яких супроводжується специфічними психологічними завданнями та кризами. На початкових стадіях важливим є формування подружньої взаємодії та адаптація до нових ролей, тоді як у період батьківства ключовим стає виховання дітей і підтримка емоційної стабільності. Зрілість сім'ї характеризується балансом між автономією та спільністю, а пізні етапи — переосмисленням життєвих цінностей і підтримкою міжпоколінних зв'язків. Як система, сім'я розвивається відповідно до закономірностей стабільності й змін, рівноваги та дисбалансу, що визначають її здатність до саморегуляції.

Важливим є розуміння механізмів адаптації сімейної системи до зовнішніх соціальних і культурних впливів, адже саме вони забезпечують її життєздатність та психологічну стійкість.

Тема 3. Типологія стосунків у шлюбі. Подружні взаємини: комунікація, рольові очікування та адаптація

Подружні стосунки характеризуються різноманітними типами взаємодії — від гармонійних і партнерських до конфліктних та традиційно-рольових. Типологія визначається рівнем емоційної близькості, комунікативною відкритістю та розподілом сімейних ролей, що впливає на стабільність шлюбу та психологічний комфорт партнерів.

Комунікація виступає ключовим механізмом підтримки взаєморозуміння, вирішення конфліктів і формування довіри. Рольові очікування визначають

структуру взаємодії та можуть бути джерелом як узгодженості, так і напруженості у стосунках.

Адаптація подружжя до змінних умов життя — економічних, соціальних чи особистісних — потребує гнучкості, готовності до компромісів та психологічної підтримки.

Вивчення цих аспектів дозволяє зрозуміти закономірності розвитку подружніх взаємин і виробити ефективні стратегії їхнього збереження та зміцнення.

Тема 4. Соціокультурні чинники: вплив традицій, норм і цінностей на сімейні стосунки

Сімейні стосунки формуються не лише на основі індивідуальних особливостей партнерів, а й під значним впливом соціокультурного середовища. Традиції, норми та цінності суспільства визначають моделі поведінки у шлюбі, розподіл ролей між чоловіком і жінкою, а також очікування щодо батьківства та виховання дітей. Культурні відмінності можуть сприяти як гармонізації, так і виникненню конфліктів у сімейній системі, особливо у випадках міжкультурних шлюбів.

Важливим є усвідомлення того, що соціокультурні чинники впливають на рівень толерантності, комунікативні стратегії та здатність сім'ї адаптуватися до змін у суспільстві. Психологічний аналіз цих аспектів дозволяє зрозуміти, як ціннісні орієнтації та соціальні норми формують стабільність або кризовість сімейних відносин, а також визначають потенціал для їхнього розвитку.

Тема 5. Батьківство. Дитячо-батьківські відносини. Сім'ї, де є діти з девіантною поведінкою

Батьківство є ключовим етапом розвитку сімейної системи, що передбачає формування відповідальності, турботи та виховних функцій, які впливають на психологічний стан як батьків, так і дітей. Дитячо-батьківські відносини визначають якість соціалізації, емоційної стабільності та особистісного розвитку дитини, а їхня гармонійність чи конфліктність залежить від стилю виховання, комунікації та рівня емоційної підтримки. Особливу увагу приділяють сім'ям, де є діти з девіантною поведінкою, адже такі ситуації створюють додаткові виклики для батьків та всієї сімейної системи. Девіантна поведінка може спричиняти конфлікти, емоційне виснаження та соціальну ізоляцію, що потребує комплексної психологічної допомоги.

Важливим завданням є підтримка батьків у подоланні труднощів, корекція поведінки дітей та створення умов для відновлення гармонії у сімейних стосунках. Аналіз цієї теми дозволяє зрозуміти механізми впливу батьківства на розвиток особистості та виробити ефективні стратегії психологічної підтримки сімей у кризових ситуаціях.

Змістовний модуль 2. Практичні аспекти психології сім'ї та подружжя

Тема 6. Конфлікти у сім'ї: причини, динаміка та шляхи подолання

Конфлікти у сім'ї є природним явищем, що виникає внаслідок зіткнення різних потреб, цінностей та очікувань її членів. Основними причинами можуть бути нерівномірний розподіл ролей, фінансові труднощі, відмінності у виховних підходах, а також особистісні та комунікативні бар'єри. Динаміка конфлікту включає стадії його зародження, загострення та можливого вирішення, що супроводжується емоційними реакціями та зміною взаємин.

Важливим є розуміння того, що конфлікт може мати як деструктивний, так і конструктивний характер: у першому випадку він руйнує довіру та емоційний зв'язок, у другому — сприяє розвитку взаєморозуміння та пошуку нових форм співпраці. Шляхи подолання конфліктів передбачають використання комунікативних стратегій, переговорів, компромісів та психологічної підтримки. Ефективне вирішення сімейних суперечок базується на емпатії, толерантності та готовності до взаємних змін, що забезпечує стабільність і гармонію сімейної системи.

Тема 7. Різновиди дисфункцій сім'ї та причини їх виникнення

Дисфункції сім'ї проявляються у порушенні її основних функцій — виховної, емоційної, комунікативної та соціалізаційної, що призводить до дестабілізації внутрішніх взаємин. Серед основних різновидів виділяють емоційно-холодні сім'ї, де відсутня підтримка та близькість; конфліктні сім'ї, у яких постійні суперечки руйнують довіру; гіперопікуючі сім'ї, що обмежують автономію дітей; а також сім'ї з асоціальними чи девіантними моделями поведінки.

Причинами виникнення дисфункцій можуть бути економічні труднощі, психологічна несумісність партнерів, залежності, насильство, відсутність ефективної комунікації та негативний вплив соціального середовища.

Важливим є розуміння того, що дисфункції не лише порушують внутрішній баланс сімейної системи, а й впливають на психічний розвиток дітей та їхню здатність до соціальної адаптації. Аналіз цих явищ дозволяє визначити фактори ризику та розробити стратегії психологічної допомоги, спрямовані на відновлення гармонії та функціональної цілісності сім'ї.

Тема 8. Сім'ї, де є проблема узалежнення від психотропних речовин. Сім'ї, де є проблема насильства

Сім'ї, у яких присутня проблема узалежнення від психотропних речовин, стикаються з глибокими психологічними та соціальними труднощами. Залежність одного з членів сім'ї призводить до порушення комунікації, втрати довіри, емоційної нестабільності та часто супроводжується економічними проблемами. Важливим аспектом є вплив узалежнення на дітей, які можуть переживати емоційні травми, формувати деструктивні моделі поведінки та мати труднощі із соціальною адаптацією.

Сім'ї, де існує проблема насильства, характеризуються високим рівнем конфліктності, страху та психологічного напруження. Насильство може

проявлятися у фізичній, психологічній чи економічній формах, руйнуючи базові функції сім'ї та створюючи атмосферу небезпеки. Його наслідки включають травматизацію дітей, формування патологічних моделей взаємодії та ризик повторення насильницьких сценаріїв у майбутньому.

Аналіз цих проблем дозволяє зрозуміти механізми руйнування сімейної системи та визначити шляхи психологічної допомоги. До них належать кризове консультування, психотерапія, соціальна підтримка та профілактичні програми, спрямовані на відновлення безпеки, довіри та гармонії у сімейних стосунках.

Тема 9. Кризи сімейного життя: психологічні наслідки та підтримка

Кризи сімейного життя є неминучими етапами розвитку сімейної системи, що виникають унаслідок внутрішніх суперечностей або зовнішніх соціальних викликів. Вони можуть бути пов'язані з переходами життєвого циклу (народження дітей, підлітковий період, «порожнє гніздо»), економічними труднощами, хворобами чи втратами. Психологічні наслідки криз проявляються у зниженні емоційної стабільності, виникненні конфліктів, відчутті тривоги, депресивних станах та порушенні комунікації між членами сім'ї.

Водночас криза може виконувати й конструктивну функцію, стимулюючи перегляд цінностей, пошук нових форм взаємодії та зміцнення сімейних зв'язків. Психологічна підтримка у кризових ситуаціях включає консультування, психотерапію, розвиток навичок ефективної комунікації та формування ресурсів для подолання стресу. Важливим є також залучення соціальної допомоги та створення умов для відновлення довіри й гармонії у сімейних стосунках.

Тема 10. Завершення шлюбно-сімейних відносин. Розлучення

Завершення шлюбно-сімейних відносин є складним психологічним процесом, що охоплює як емоційні, так і соціальні аспекти життя партнерів. Розлучення часто супроводжується переживанням втрати, почуттям провини, тривожністю та кризою ідентичності, особливо коли воно зачіпає дітей. Психологічні наслідки можуть проявлятися у зниженні самооцінки, порушенні комунікації та формуванні негативних моделей взаємодії у майбутніх стосунках. Водночас розлучення може стати і ресурсом для особистісного розвитку, відкриттям нових можливостей та переосмисленням життєвих цінностей.

Важливим завданням психологічної підтримки є допомога у подоланні емоційної кризи, формуванні конструктивних стратегій співпраці між колишніми партнерами та забезпеченні стабільності для дітей. Аналіз цього етапу дозволяє зрозуміти механізми завершення сімейних відносин та виробити ефективні підходи до їхнього психологічного супроводу.

10. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем практичних занять	Кількість годин			
	денна форма			
	у тому числі			
	усього	л.	пр.	с.р.

Змістовний модуль 1. Основи психології сім'ї та подружжя				
Тема 1. Поняття сім'ї та шлюбу: соціально-психологічні аспекти та функції.	9	2	1	6
Тема 2. Етапи розвитку сім'ї: життєвий цикл та його психологічні особливості. Закономірності розвитку сім'ї як системи	9	2	1	6
Тема 3. Типологія стосунків у шлюбі. Подружні взаємини: комунікація, рольові очікування та адаптація.	9	2	1	6
Тема 4. Соціокультурні чинники: вплив традицій, норм і цінностей на сімейні стосунки.	9	2	1	6
Тема 5. Батьківство. Дитячо-батьківські відносини. Сім'ї, де є діти з девіантною поведінкою	9	2	1	6
Змістовний модуль 2. Практичні аспекти психології сім'ї та подружжя				
Тема 6. Конфлікти у сім'ї: причини, динаміка та шляхи подолання.	9	2	1	6
Тема 7. Різновиди дисфункцій сім'ї та причини їх виникнення	9	2	1	6
Тема 8. Сім'ї, де є проблема узалежнення від психотропних речовин. Сім'ї, де є проблема насильства	9	2	1	6
Тема 9. Кризи сімейного життя: психологічні наслідки та підтримка.	9	2	1	6
Тема 10. Завершення шлюбно-сімейних відносин. Розлучення	9	2	1	6
Усього:	90	20	10	60

11. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійне заняття 1. Сім'я та шлюб: соціально-психологічні аспекти і функції - Охарактеризуйте основні функції сім'ї у суспільстві. - Назвіть психологічні аспекти шлюбних відносин. - Зазначте відмінності між соціальним і психологічним розумінням сім'ї. - Опишіть роль сім'ї у формуванні особистості. - Перелічте чинники, що забезпечують стабільність сімейної системи. - Розкрийте значення сім'ї для психічного здоров'я.	6
2	Самостійне заняття 2. Етапи розвитку сім'ї та закономірності її функціонування - Назвіть основні етапи життєвого циклу сім'ї. - Охарактеризуйте психологічні кризи, що супроводжують перехід між етапами. - Зазначте закономірності розвитку сім'ї як системи. - Опишіть механізми адаптації сім'ї до змін. - Перелічте зовнішні фактори, що впливають на сімейну динаміку. - Розкрийте роль стабільності та змін у розвитку сімейної системи.	6
3	Самостійне заняття 3. Типи подружніх стосунків та взаємини - Назвіть основні типи стосунків у шлюбі. - Охарактеризуйте роль комунікації у подружніх взаєминах. - Зазначте значення рольових очікувань у шлюбі. - Опишіть механізми адаптації подружжя до життєвих змін.	6

	– Переліchte чинники гармонійності подружніх відносин. – Запропонуйте стратегії подолання конфліктів у шлюбі.	
4	Самостійне заняття 4. Соціокультурні чинники у формуванні сімейних відносин – Охарактеризуйте вплив традицій та культурних норм на сімейні ролі. – Назвіть відмінності моделей сімейних стосунків у різних культурах. – Зазначте роль соціальних цінностей у формуванні очікувань від шлюбу. – Опишіть проблеми, що виникають у міжкультурних сім'ях. – Переліchte соціокультурні чинники, що впливають на стабільність сімейних відносин. – Розкрийте значення культурних відмінностей для психології сім'ї.	6
5	Самостійне заняття 5. Батьківство та дитячо-батьківські взаємини – Охарактеризуйте психологічні особливості становлення батьківства. – Опишіть вплив стилю виховання на дитячо-батьківські відносини. – Назвіть основні труднощі у сім'ях із дітьми девіантної поведінки. – Зазначте ефективні методи психологічної підтримки батьків. – Переліchte чинники, що визначають якість дитячо-батьківських взаємин. – Розкрийте значення батьківства для соціалізації дитини. – Сформулюйте рекомендації щодо гармонізації дитячо-батьківських стосунків.	6
6	Самостійне заняття 6. Конфлікти у сім'ї: причини, динаміка та подолання – Охарактеризуйте основні причини виникнення сімейних конфліктів. – Назвіть етапи розвитку конфлікту у сімейних стосунках. – Зазначте відмінності між конструктивним та деструктивним конфліктом. – Опишіть динаміку конфлікту та його психологічні наслідки. – Переліchte комунікативні стратегії для вирішення суперечок. – Запропонуйте методи психологічної підтримки сім'ї у кризових ситуаціях.	6
7	Самостійне заняття 7. Дисфункції сім'ї та причини їх виникнення – Назвіть основні різновиди дисфункцій сім'ї. – Охарактеризуйте вплив економічних та соціальних факторів на стабільність сімейної системи. – Опишіть психологічні наслідки емоційної холодності у сім'ї. – Зазначте роль залежностей та насильства у руйнуванні сімейних функцій. – Переліchte чинники ризику виникнення дисфункцій. – Розкрийте значення психологічної допомоги для відновлення гармонії.	6

8	Самостійне заняття 8. Сім'ї з проблемами uzалежнення та насильства – Охарактеризуйте вплив узалежнення від психотропних речовин на сімейні стосунки. – Опишіть психологічні наслідки для дітей у сім'ях із залежністю. – Назвіть основні форми насильства у сімейних системах. – Зазначте, як насильство змінює комунікацію та довіру між членами сім'ї. – Перелічте методи кризового втручання у випадках залежності та насильства. – Запропонуйте стратегії психологічної підтримки для таких сімей.	6
9	Самостійне заняття 9. Кризи сімейного життя: психологічні наслідки та підтримка – Назвіть основні види криз сімейного життя. – Охарактеризуйте їхній вплив на емоційний стан членів сім'ї. – Опишіть конструктивний потенціал криз для розвитку сім'ї. – Зазначте методи психологічної підтримки у кризових ситуаціях. – Перелічте ресурси, що допомагають долати сімейні кризи. – Сформулюйте роль соціальної допомоги у подоланні кризових станів.	6
10	Самостійне заняття 10. Завершення шлюбно-сімейних відносин та розлучення – Охарактеризуйте психологічні наслідки розлучення для партнерів. – Опишіть вплив розлучення на дітей та їхній розвиток. – Назвіть етапи переживання втрати у процесі розлучення. – Зазначте можливості особистісного розвитку після розлучення. – Перелічте стратегії психологічної підтримки у період завершення сімейних відносин. – Розкрийте значення конструктивної співпраці між колишніми партнерами.	6
Всього		60

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. Кн. 2 : Особистісно-соціальний підхід у вихованні / І. Д. Бех. – Київ : Либідь, 2003. – 344 с.
2. Бондаренко О. Ф. Психологія сімейних відносин : навч. посіб. / О. Ф. Бондаренко. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. – 278 с.
3. Васильченко О. В. Сімейна психологія : навч. посіб. / О. В. Васильченко. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 312 с.
4. Волкова Н.П. Психологія сімейних відносин. Академвидав, 2007. — 272 с.
5. Горецька О. В., Сердюк Н. І. Психологія сім'ї : навч. посіб. / О. В. Горецька, Н. І. Сердюк. – Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. – 216 с.
6. Деніжна С. О., Сова М. О. Психологія сім'ї : навч. посіб. / С. О. Деніжна, М. О. Сова. – Київ: Інститут кримінально-виконавчої служби, 2014. –280 с.
7. Еріксон Е. Дитинство і суспільство. Академія, 2006. — 384 с.

8. Карамушка Л. М. Психологія сім'ї : навч. посіб. / Л. М. Карамушка. – Київ : Либідь, 2010. – 320 с.
9. Поліщук В. М. Психологія сім'ї : навч. посіб. / В. М. Поліщук. – 2-ге вид., доповн. – Київ : Бібліотека України, 2007. – 352 с.
10. Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Савченко Ю.Ю. — Психологія сім'ї. Університетська книга, 2021. — 320 с.

Додаткові:

1. Берн Е. — Ігри, в які грають люди. Книги ХХІ, 2003. — 240 с.
2. Бондаренко О. — Сімейна психологія. Центр навчальної літератури, 2010. — 208 с.
3. Віннікот Д. Маленька дитина і її мати. Клас, 2006. — 160 с.
4. Гурко Т.А. Сім'я в сучасному суспільстві. Наука, 2004. — 208 с.
5. Коваленко В.В. Психологія сім'ї та шлюбу. Либідь, 2012. — 256 с.
6. Крайг Г. Психологія розвитку. Дитинство і юність. Наука, 2003. — 784 с.
7. Леві-Брюль Л. Соціальні функції сім'ї. Юніверс, 2004. — 192 с.
8. Сатир В. Сім'я: як зберегти любов. Софія, 2002. — 256 с.
9. Семигіна Т. В. Соціальна робота з сім'ями : навч. посіб. / Т. В. Семигіна, І. І. Грига. – Київ : Каравела, 2011. – 256 с.
10. Фройд З. Психологія сексуальності / З. Фройд ; пер. з нім. – Київ : Основи, 1997. – 224 с.
11. Фромм Е. Мистецтво любити. Книги ХХІ, 2005. — 128 с.
12. Bowen M. Family Therapy in Clinical Practice / M. Bowen. – New York : Jason Aronson, 1978. – 880 p.
13. Minuchin S. Families and Family Therapy / S. Minuchin. – Cambridge, MA : Harvard University Press, 1974. – 268 p

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://pidruchniki.ws/>.
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.dnrb.gov.ua.
3. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://nbuv.gov.ua>.
4. Національна Парламентська бібліотека України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.nplu.kiev.ua.

13. Контроль і оцінка результатів навчання

13.1. Види контролю (поточний, підсумковий), проміжна атестація

Методи контролю: поточний, підсумковий.

При оцінюванні знань здобувача освіти приділяється перевага стандартизованим методам контролю: тестування (комп'ютерне), письмові роботи, контроль практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. Він містить: опитування, співбесіду, відповіді на питання, комп'ютерне тестування, виступ з доповіддю, захист рефератів.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці вивчення дисципліни у вигляді диференційованого заліку.

13.2. Форми контролю

Оцінка за розділ визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється здобувачу освіти при засвоєнні кожного розділу (залікового кредиту) – 100, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 60 балів (60%), за результатами підсумкового контролю – 40 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми та під час індивідуальної роботи викладача зі здобувачами освіти. При оцінюванні навчальної діяльності здобувача освіти необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

ОЦІНКУ “**ВІДМІННО**” отримує здобувач освіти, який твердо знає програмовий матеріал, глибоко його засвоїв, вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому здобувач освіти не вагається з відповіддю при видозміні завдання, вільно справляється з задачами та питаннями другого та третього рівня оцінки знань, виявляє знайомство з монографічною літературою, вірно обґрунтовує прийняте рішення, володіє елементами лікарської техніки, різносторонніми навиками та прийомами виконання практичних робіт. Практичні навички виконує без помилок, вміє в професійній діяльності ефективно використовувати набуті знання.

ОЦІНКУ “**ДОБРЕ**” отримує здобувач освіти, який знає програмовий матеріал грамотно і змістовно його викладає, який не допускає значних неточностей у відповіді на запитання, правильно використовує теоретичні положення при вирішенні практичних запитань і задач, володіє необхідними навиками і технікою їх виконання.

ОЦІНКУ “**ЗАДОВІЛЬНО**” отримує здобувач освіти, який знає основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність у викладанні програмового матеріалу і відчуває труднощі при виконанні практичних навичок або виконує їх з істотними помилками, з помилками вирішує ситуаційні задачі третього рівня контролю знань.

ОЦІНКУ “НЕЗАДОВІЛЬНО” отримує здобувач освіти, який не знає значної частини програмового матеріалу, допускає значні помилки у його викладанні, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні навички.

Бали за поточну успішність прив’язуються до середньої арифметичної оцінки за традиційною чотирибальною системою незалежно від кількості занять. Конвертація проводиться перед підсумковим контролем.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем на останньому контрольному занятті. До підсумкового контролю допускають здобувачів освіти, які виконали всі види робіт, що передбачені навчальною програмою, та при вивченні розділу набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Конкретні форми підсумкового контролю визначаються у робочій навчальній програмі

Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо здобувач освіти набрав не менше 20 балів.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з дисципліни виставляється лише здобувачам освіти, яким зараховані усі розділи з дисципліни. Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за розділи, на які структурована навчальна дисципліна. Оцінка з дисципліни Fx, F ("2") виставляється здобувачам освіти, яким не зараховано хоча б один розділ з дисципліни після завершення її вивчення. Оцінка Fx ("2") виставляється здобувачам освіти, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового контролю не більше двох разів за графіком, затвердженим деканатом.

Здобувачі освіти які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного розділу або не набрали за поточну навчальну діяльність з розділу мінімальну кількість балів), мають **пройти повторне навчання з відповідного розділу**. Рішення приймається керівництвом ЗВО відповідно до нормативних документів, затвердженим в установленому порядку.

14. Політика навчальної дисципліни

Здобувач освіти зобов’язаний дотримуватися обов’язків, передбачених статтею 63 Закону України «Про вищу освіту», а також:

- своєчасно та в повному обсязі відвідувати заняття, передбачені навчальним планом та графіком навчального процесу;
- своєчасно та належним чином виконувати всі види завдань, передбаченими навчальними планами та програмами;
- у встановленому державними стандартами обсязі володіти теоретичними знаннями, практичними навичками, сучасними методами досліджень, проходити контрольні заходи, передбачені навчальними планами та програмами;

- своєчасно складати (перескладати) залік, виконувати контрольні роботи, відпрацьовувати заняття в терміни та за графіком, встановленими кафедрою психології;
- своєчасно інформувати викладача щодо неможливості з поважних причин відвідувати заняття;
- постійно прагнути до підвищення загальної культури, морального вдосконалення, проявляти належну повагу до керівних, науково-педагогічних, навчально-допоміжних працівників;
- дбайливо ставитись до майна, яке йому надано в користування, дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями.
- у повному обсязі відшкодувати збитки, нанесені невиконанням чи неналежним виконанням умов з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки.

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися положень етичного кодексу ЗФУУ.

Здобувач освіти має права, передбачені статтею 62 Закону України «Про вищу освіту».

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.